

PHILIPPE VELILLA

Wspólna Polityka Rolna i Światowa Organizacja Handlu: między Rundą dauhańską a Organem Rozwiązywania Sporów*

1. Wstęp

Wpływ Światowej Organizacji Handlu (*World Trade Organization*, WTO) był jednym z oczywistych czynników prowadzących do reformy Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) Unii Europejskiej (UE) zapoczątkowanej przez instytucje wspólnotowe w 1992 r.¹ Porozumienie w sprawie rolnictwa osiągnięte w wyniku negocjacji Rundy urugwajskiej w 1994 r. sprawiło, że handel produktami rolnymi musiał zostać zliberalizowany². W celu dostosowania się do nowych wymogów WTO pierwszy filar WPR został w znacznej części zreformowany: taryfikacja i limity przywozowe, zobowiązania minimalnego dostępu, redukcja subwencji eksportowych oraz zmniejszenie wsparcia wewnętrznego stanowiły środki wdrażające postanowienia z Marrakeszu do regulacji prawnych w ramach WPR.

Ten najłatwiej dostrzegalny aspekt reformy nie powinien przysłonić innego źródła wpływu WTO na prawo europejskie, związanego z przyjęciem porozumienia w sprawie mechanizmu rozwiązywania sporów, który wyposażył ten organ w skuteczną procedurę, pozwalającą każdemu członkowi WTO na ewentualne podważenie zasad i praktyk mogących naruszać jej zasady.

* Tytuł oryginalny: *La PAC et l'OMC entre DOHA et l'ORD* (tłum. Kamila Błażejewska).

¹ Zob. V. Adam, *La Réforme de la Politique agricole commune de l'Union Européenne ou l'évolutionnisme permanent du droit communautaire*, Paris 2001.

² Zob. Wstęp do dokumentu kończącego negocjacje pod przewodnictwem T. Flory, *La Communauté européenne et le GATT*, Rennes 1995.

Siła WTO zawarta jest zatem w jej decyzjach, zdolności do prowadzenia negocjacji handlowych oraz w działalności Organu Rozstrzygania Sporów (ORS), który pełni funkcje zarazem sędziego, jak i dyplomaty.

2. Wpływ Rundy dauhańskiej

Układ ogólny w sprawie taryf celnych i handlu (GATT) zawarty w 1947 r. przyznał rolnictwu odrębne miejsce w procesie liberalizacji handlu, a WPR mogła być organizowana z dala od reszty świata, redukując import z krajów trzecich i ograniczając wpływ zmian światowych kursów walut na ceny wewnętrzne. W literaturze przedmiotu koncepcję tę wyjaśniono następująco: Wspólnota Europejska mogła kształtować WPR zgodnie ze swoją wolą, ponieważ „nie pobierała więcej niż sprawiedliwie należną jej część handlu światowego”.

Niemniej jednak sukces WPR podważył zasadność tego *genetelmen's agreement*. Taki stan rzeczy tłumaczy, dlaczego Amerykanom zależało na włączeniu rolnictwa do Rundy urugwajskiej. Podpisanie porozumienia w sprawie rolnictwa spowodowało ważne konsekwencje w zakresie liberalizacji handlu rolnego. Był to jednak dopiero pierwszy etap tego procesu.

2.1. Mandat dauhański

W 2001 r. w Dausze państwa członkowskie WTO zgodziły się „stworzyć system sprawiedliwego handlu nakierowanego na rynek poprzez program fundamentalnych reform zawierający wzmocnione zasady i specjalne zobowiązania dotyczące wsparcia i ochrony w celu zniesienia oraz zapobiegania restrykcjom i zakłóceniom w funkcjonowaniu światowych rynków rolnych [...]”³. Deklaracja z Dauhy miała na celu kontynuowanie liberalizacji handlu rolnego wraz ze zobowiązaniami w ramach trzech pakietów: konkurencji w eksporcie, dostępu do rynku i wsparcia wewnętrznego. Konkurencja eksportowa określa wszystkie typy subwencji przyznawanych eksporterom produktów rolnych. W wypadku UE chodzi o dopłaty przydzielane eksporterom w celu wyrównania różnicy między ceną produktów na rynku wspólnotowym a ceną na rynkach światowych.

W deklaracji z Douhy przewidziane zostało „bez przesądzania o wyniku negocjacji [...] ograniczenie wszystkich form subwencji eksporto-

³ Punkt 13 deklaracji ministerialnej.

wych ze względu na ich stopniowe wycofywanie”. W części poświęconej dostępowi do rynków zawarte zostały kwestie związane z negocjacjami w sprawie ograniczania regulacji celnych. W omawianej deklaracji wyrażone zostały także postulaty w sprawie „znaczącej poprawy dostępu do rynków”. Koncepcja wsparcia wewnętrznego wyznacza wszystkie środki pomocy przyznawane rolnikom przez władze krajowe (poza pomocą eksportową). Te środki pomocy są podzielone na trzy „koszyki” :

– „koszyk pomarańczowy” zawiera pomoc zakłócającą ceny towarów rolnych, w UE chodzi głównie o środki interwencji na rynkach rolnych,

– „koszyk niebieski” obejmuje pomoc w mniejszym stopniu zakłócającą funkcjonowanie rynków, zwłaszcza, że są one związane z środkami ograniczania produkcji i zostały częściowo oddzielone,

– „koszyk zielony” związany jest z kompletem pomocy niezakłócającej rolnictwa, zwłaszcza pomocy oddzielonej od produkcji.

Od dziesięciu lat odnotowuje się postęp w negocjacjach, zwłaszcza w dziedzinie rolnictwa, ale nadal nie zostały one zakończone. W Genewie w 2008 r. Indie, jako jedno z państw rozwijających się, domagając się specjalnego (nazbyt dla siebie korzystnego) mechanizmu ochrony, doprowadziły do zerwania negocjacji.

Dzisiaj negocjacje są przedmiotem powszechnego sceptycyzmu, pomimo nacisków wywieranych przez rynki wschodzące, które dążą do ich zakończenia. Runda dauhańska ma ambicje, by stać się „rundą rozwoju”. Dla rolnictwa oznacza to poprawę dostępu „krajów Południa” do „rynków Północy” dzięki ograniczeniu regulacji importowych i zwiększeniu konkurencyjności poprzez zobowiązanie państw rozwiniętych do zniesienia subwencji eksportowych i zmniejszenia wsparcia wewnętrznego ich produkcji. W odpowiedzi na związane z powyższymi wyzwaniem zarzuty państw rozwijających się, UE przypomina o podjętych przez siebie wysiłkach w tym zakresie i propozycjach pozwalających zakończyć Rundę dauhańską.

2.2. Podjęte wysiłki

Porozumienie osiągnięte podczas Rundy urugwajskiej w sprawie rolnictwa było respektowane w państwach rozwiniętych przez sześć lat, od 1 lipca 1995 r. do 30 czerwca 2001 r. W tym okresie UE dostosowała się do zobowiązań: wprowadziła taryfikację wszystkich środków ochronnych na granicach, redukując je średnio o trzydzieści sześć procent. W dziedzinie subwencji eksportowych UE zaakceptowała obniżenie wydatków z tytułu

subwencji eksportowych o trzydzieści sześć procent w porównaniu z okresem bazowym (lata 1986-1990) oraz ograniczenie wielkości subwencjonowanego eksportu o dwadzieścia jeden procent w porównaniu z tym samym okresem.

Gdy chodzi o wsparcie wewnętrzne, całkowita kwota pomocy wspólnotowej o skutku zakłócającym handel przyznana rolnictwu (nazywana łącznym zagregowanym bazowym wskaźnikiem wsparcia) została już znacząco zredukowana. W tym celu UE nie zawahała się zreformować swych systemów pomocowych. Reforma Mac Sharry'ego z 1992 r. polegała na zmniejszeniu poziomów wsparcia kompensowanych pomocą bezpośrednią dla rolników, proporcjonalnie do powierzchni uprawianych gruntów lub pogłównia bydła. Wsparcie to przeszło tym samym z „koszyka pomarańczowego” do „koszyka niebieskiego”. Reforma berlińska z 1999 r. wzmocniła ten kierunek zmian oraz pozostałe aspekty WPR (zrównoważony rozwój, drugi filar). Runda dauhańska powinna się zakończyć nową falą znaczącego ograniczenia przeszkód w handlu, na którą UE się przygotowała.

2.3. Nowe zadania

Gdy chodzi o dostęp do rynku, Runda dauhańska miała zakończyć się obniżeniem ceł przywozowych, które w Europie są nadal niezwykle wysokie (osiemnaście procent) i stanowią ważny instrument ochrony producentów. Ochrona za pomocą stawek celnych jest tym silniejsza, że skoncentrowana została przede wszystkim na kilku produktach: cukrze, bananach i wołowinie. W Genewie UE zaakceptowała zasadę redukcji zbyt wysokich stawek: ograniczenie o pięćdziesiąt procent stawek niższych niż pięćdziesiąt procent i od sześćdziesięciu sześciu do siedemdziesięciu trzech procent stawek wyższych niż siedemdziesiąt pięć procent.

Decyzja o zniesieniu subwencji eksportowych do 2013 r. została podjęta podczas konferencji ministerialnej WTO, która odbyła się w Hongkongu w 2005 r. W pozostałym zakresie eksport europejski odbywa się zasadniczo bez subwencjonowania. Największym wysiłkiem dla UE jest obniżenie wsparcia wewnętrznego; obniżenie wsparcia z „koszyka pomarańczowego” i „koszyka niebieskiego” powinno osiągnąć 75-80%. UE już w znacznym stopniu zaangażowała się w quasi-zniesienie wsparcia cen. Reforma z czerwca 2003 r. (nazywana reformą luksemburską) polegała na oddzieleniu istotnej części wsparcia w ramach „koszyka niebieskiego”.

UE wdrożyła „jednolitą płatność dla gospodarstwa” oddzieloną, tzn. nie obliczaną na podstawie wielkości bieżącej produkcji w gospodarstwie rolnym. Ta nowa pomoc przynależy zatem do „koszyka zielonego”. Kierunek zmian, o którym mowa, został potwierdzony w *health check* WPR w 2008 r., ograniczającym pomoc związaną z produkcją do niektórych tylko gałęzi (krowy mleczne, mięso owcze i kozie)⁴.

Propozycje Komisji Europejskiej w sprawie WPR po 2013 r.⁵ podtrzymują te trendy. Projekt rozporządzenia w sprawie płatności bezpośrednich ma na celu wzmocnienie reformy z 2003 r. i *health check* z 2008 r. poprzez potwierdzenie rozdzielania płatności bezpośrednich od produkcji, jednocześnie poddaje je warunkom i lepszej alokacji wsparcia w stosunku do niektórych działań, obszarów czy beneficjentów, a także ułatwia konwergencję poziomów wsparcia w państwach członkowskich UE. W projekcie rozporządzenia przewidziane zostało dodatkowe wzmocnienie dotychczasowego uzależnienia przyznawania pomocy bezpośredniej od spełnienia pewnych warunków; trzydzieści procent płatności bezpośrednich zależeć będzie od spełnienia określonych wymogów ekologicznych.

2.4. Kontrowersyjne wysiłki

Powyższe względy przemawiają za utrzymaniem systemu płatności jednolitych w „zielonym koszyku” środków w klasyfikacji WTO. Z tego powodu jego zawartość została zakwestionowana. Z jednej strony – wynikało to z faktu, że podczas okresu wdrażania porozumienia sprawie rolnictwa Rundy urugwajskiej zanotowane wydatki z „zielonego koszyka” bez ustanku rosły, a z drugiej – klasyfikacja wsparcia oddzielnego od produkcji w ramach tego koszyka stała się przedmiotem sporu teoretycznego. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju podkreśla, że „polityka prowadząca do transferów dochodów na korzyść producentów wpływa w pewien sposób na decyzje związane z produkcją w tym zakresie, w jakim zwiększa ona dochody i dobytek prowadzącego gospodarstwo rolne łągając ryzyko związane z dochodami”⁶.

Amerykański badacz D. E. Ray sformułował w tym kontekście następujące pytanie: „Płatności są oddzielone od produkcji, ale czy produkcja

⁴ Rozporządzenie (WE) Rady nr 72/2009 z 19 stycznia 2009 r.

⁵ Zob. http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/com625/625_fr.pdf.

⁶ *L'Accord agricole de l'Uruguay Round: une évaluation de sa mise en œuvre dans les pays de l'OCDE*, Paris 2001.

jest oddzielona od płatności?”⁷. Ponadto wyjaśnia on, że dzięki wsparciu udzielanemu rolnikom do wynagrodzenia przez ceny rynkowe (czyli dodatkowi do dochodu pochodzącemu z subwencji bezpośrednich ich państw), uważanemu za niewystarczające, mogli utrzymać oni, a nawet zwiększyć wielkość eksportu produktów⁸.

Podsumowując, niektóre linie polityki wsparcia dochodów powinny być tolerowane tylko w odniesieniu do państw, które nie są eksporterami. Nie ma wątpliwości, że opisana powyżej krytyka uwzględnia kontekst zasad wyznaczonych przez WTO. Niemniej jednak, w obliczu blokady negocjacji z Dauhy, przedmiot sporów stanowią przede wszystkim pozostałe formy wsparcia w ramach WPR.

3. Wpływ Organu Rozstrzygania Sporów

Siła WTO związana jest również z ORS, który interpretując teksty WTO lub uzupełniając ich braki, odgrywa coraz ważniejszą rolę w ewolucji WPR. Niemniej jednak ORS, precyzyjnie rzecz ujmując, nie jest organem sądowym.

Członkowie grup specjalnych i organu odwoławczego ORS mają status ekspertów, ale nie urzędników. Co więcej, decyzje podejmowane przez ORS nie mają charakteru sądowego, ponieważ strony mogą negocjować sposób ich stosowania i chętnie z tego uprawnienia korzystają. W każdym razie gdy chodzi o WPR, wpływ ORS odbywa się zarówno w jej skrzydle wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

3.1. Wpływ w skrzydle wewnętrznym

Wbrew powszechnej opinii, wewnętrzne skrzydło WPR nie ogranicza się do pierwszego i drugiego filaru. Wsparcie produkcji i rozwój obszarów wiejskich są uzupełniane przez politykę w coraz mniejszym stopniu peryferyjną, w pierwszej kolejności należy tu wymienić bezpieczeństwo żywności oparte na zasadzie przezorności i promocję jakości dzięki oznaczeniom geograficznym. Na szczeblu wspólnotowym, zasada przezorno-

⁷ „MidAmerica Farmer Grower” 17, 2000, nr 37.

⁸ D. M. Gouin, *Quel pourrait être un accord équitable à l'OMC?* „Economie Rurale”, styczeń-marzec 2007 r., s. 297-298.

ści ma odtąd rangę ogólnej zasady prawa, co wynika z art. 191-192 Traktatu o funkcjonowaniu UE.

W WTO kwestie sanitarne są uznawane za szczególne przesłanki, które mogą wyjątkowo pozwolić na odstępianie od zasady wolnego handlu, a które należy poddawać surowej regulacji. Wiele sporów potwierdza tę różnicę w podejściu do omawianej zasady. Spór dotyczący wołowiny z hormonami, wynikający z zakazu importu ze Stanów Zjednoczonych do UE wołowiny zawierającej hormony, zakończył się w 2009 r. decyzją UE o dostosowaniu się do wymogów otwarcia rynku europejskiego w drodze zwiększenia kontyngentów importu mięsa wołowego, bez znoszenia zakazu importu wołowiny z hormonami.

W sporze dotyczącym organizmów modyfikowanych genetycznie (GMO) Stany Zjednoczone, wspierane przez Argentynę i Brazylię, podważyły zakaz importu do UE produktów GMO. Ten spór nie był przedmiotem zasadniczych decyzji, zachęcił jednak sześć państw członkowskich UE (w tym Francję) do zniesienia spornych klauzul. W obecnej sytuacji widać wyraźnie różnicę między podejściem UE, która uznała oficjalnie zasadę przezorności za prawną podstawę uprawniającą do wydania zakazów, a podejściem WTO, która waha się w sprawie przyznania UE tego uprawnienia, nawet na czas określony. W praktyce zaobserwować można, że różnice dotyczą bardziej sposobu stosowania zasady niż samej zasady.

Podobnych obserwacji można dokonać w dziedzinie polityki jakości. W tym obszarze zasady ustalone w postanowieniach z Marrakeszu mają charakter mniej wiążący niż te wynikające z prawodawstwa wspólnotowego. System wspólnotowy oparty jest na rejestracji oznaczeń geograficznych produktów rolnych. Z kolei system WTO skonstruowany został na podstawie postanowień porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (*Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*, TRIPS). W odróżnieniu od regulacji prawnych związanych z WPR, legislacja WTO nie wymaga systemowego związku między nazewnictwem a pochodzeniem produktu. I w tym miejscu UE wzięła pod uwagę zarzuty WTO sformułowane w dwóch decyzjach ORS z 20 kwietnia 2005 r.⁹, przyjmując nowe zasady korygujące wspólnotowy system w pożądanym kierunku większego otwarcia wspólnotowego rejestru produktów z państw trzecich.

⁹ WT/DS 174/R et WT/DS 290/R, z 15 marca 2005 r.

Odnosząc się do tych pierwszych sporów między UE a WTO na poziomie ORS, należy podkreślić dwie rzeczy: po pierwsze – ORS odgrywa kluczową rolę w liberalizacji handlu, po drugie – koncepcja barier handlowych według WTO jest koncepcją bardzo szeroką. Zewnętrzne skrzydło WPR najprawdopodobniej nie będzie w stanie się im oprzeć.

3.2. Wpływ na zewnętrzne skrzydło WPR

UE oparła swoją politykę współpracy na rzecz rozwoju na ustaleniach, które w początkowej fazie były zgodne z zasadami zawartymi w IV części GATT z 1964 r. i nawiązywały do szczególnego i zróżnicowanego traktowania państw rozwijających się. Konkretnie chodziło o jednostronne preferencje. Produkty WPR są wyłączone z preferencji na rzecz szczególnych postanowień zapisanych w protokołach w sprawie bananów, cukru i rumu. W odniesieniu do dwóch pierwszych produktów – kluczowych w produkcji rolnej wielu państw rozwijających się – spory przed ORS prowadzą do czasowego, ograniczonego i nadzorowanego utrzymania tych preferencji poprzedzającego ich całkowite i proste zniesienie.

Zadeklarowanym celem europejskiego reżimu dotyczącego bananów było zorganizowanie tego sektora w taki sposób, by na wspólnotowy rynek mogły trafiać banany w odpowiedniej ilości i jakości, po rozsądnych cenach dla producenta i konsumenta przy jednoczesnym zagwarantowaniu pewnej równowagi między różnymi dostawcami: regionami zamorskimi UE, tradycyjnymi operatorami płacącymi za import bananów w dolarach, krajami afrykańskimi, Karaibami i regionem Pacyfiku (krajami AKP). Podczas każdej procedury były prezentowane identyczne lub podobne argumenty, takie jak: naruszenie zasady preferencji narodowej, klauzuli największego uprzywilejowania oraz argumenty związane zwłaszcza z problemem dyskryminacji między producentami i importerami bananów z krajów AKP i innych. Porozumienie przyjęte 15 grudnia 2009 r. w Genewie położyło kres „wojnie bananowej”, przewidując obniżenie stawek celnych spoza krajów AKP do 114 euro w 2017 r.

Podobny los spotkał regulację dotyczącą cukru. Wspólna organizacja rynku cukru była jedną z najbardziej korzystnych dla producentów: zakładała samowystarczalność rynku wspólnotowego, przewidywała odstrasżające importowe stawki celne oraz wysokie ceny dla producentów. Oryginalność tego systemu wynikała z dużego znaczenia importu preferencyjnego: dzięki protokołowi uzupełniającemu konwencje UE/AKP i porozumieniu

handlowemu z Indiami Wspólnota importowała pewne ilości cukru „preferencyjnego”, który korzystał z całkowitego zwolnienia z przywozowych opłat celnych. Ponadto ceny kupna tych produktów importowanych były co najmniej równe cenom gwarantowanym. Ten system był skazany na radykalne zmiany związane z zarzutami podniesionymi przed ORS przez Australię, Brazylię i Tajlandię, dotyczącymi dyskryminacji państw trzecich. Wspólnota nie miała od tamtej pory innego wyjścia, jak tylko podporządkować się zasadom handlu międzynarodowego i zakończyć preferencyjne traktowanie państw AKP, co też zostało uczynione wraz z przyjęciem rozporządzenia nr 318/2006 z 20 lutego 2006 r. w sprawie wspólnej organizacji rynków w sektorze cukru¹⁰, który doprowadził do zmniejszenia ceny i znaczącej zmiany reżimu importu.

Te spory mają poważne konsekwencje, gdyż decyzje ORS zobowiązują UE do negocjowania każdego detalu istotnego dla systemu handlu. Oczywiście nie oznacza to, że UE nie może prowadzić polityki handlowej zgodnie z własną wolą, nawet jeśli wpisane są w nią cele polityki współpracy na rzecz rozwoju, czyli względy czysto polityczne. Tym samym system preferencji gwarantowanych, a w szerszym ujęciu – cała polityka współpracy na rzecz rozwoju UE, zostały zakwestionowane.

7 kwietnia 2004 r. w następstwie wniesionej przez Indie skargi dotyczącej systemu preferencji gwarantowanych Wspólnoty wobec Pakistanu, organ odwoławczy ORS¹¹ przyznał, że Wspólnota Europejska naruszyła zasady ustalone przez WTO. Organ odwoławczy ORS uznał, że ten dodatkowy system miał charakter dyskryminacyjny.

Wnioski wynikające z decyzji organu odwoławczego w tej sprawie mają niebagatelne znaczenie: zasady WTO nie zabraniają państwom rozwiniętym ustalać zróżnicowanych stawek celnych dla różnych krajów rozwijających się, o ile to różnorodne traktowanie jest zgodne z warunkami ustalonymi w klauzuli upoważniającej. Organ odwoławczy doprecyzował też, że termin „niedyskryminacyjny” w klauzuli upoważniającej powinien sprawiać, że traktowani w jednakowy sposób będą wszyscy beneficjenci systemu preferencji gwarantowanych znajdujący się w podobnej sytuacji. W rezultacie Rada przyjęła nowe rozporządzenie nr 980/2005 z 27 czerwca 2005 r.¹²

¹⁰ Dz. Urz. UE, L 58, z 28 lutego 2006 r.

¹¹ *Wspólnoty Europejskie – Warunki przyznania preferencji taryfowych w państwach rozwijających się*, WT/DS/246/AB/R, z 7 kwietnia 2004 r., § 173.

¹² Rozporządzenie Rady (WE) nr 980/2005 z 27 czerwca 2005 r. wprowadzające plan ogólnych preferencji taryfowych, Dz. Urz. UE, L 169, z 30 czerwca 2005 r.

Po Yaoundé i trzech pierwszych konwencjach z Lomé, konwencja z Lomé IV wygasła 29 lutego 2000 r. i zastąpiona została nowym tekstem, który stanowi podstawę przejścia z systemu preferencyjnych wielostronnych relacji gospodarczych do mechanizmu partnerstwa w zobowiązaniach wzajemnych. W sposób „zapobiegający” nowe porozumienie z Cotonou wprowadziło zasadę wzajemności. W tym zakresie jest ono zgodne z regulacjami WTO.

W praktyce WTO uznaje, że preferencyjne porozumienia jednostronne są sprzeczne z jej zasadami i stanowią przeszkodę dla prawdziwie wolnego handlu. 4 kwietnia 2007 r. UE zaproponowała więc swoim partnerom z AKP wzajemne zniesienie taryf, przy pełnym zrozumieniu znaczenia tej decyzji: koniec jednostronnych preferencji oznacza po prostu koniec tego, co stanowiło o oryginalności polityki współpracy na rzecz rozwoju UE.

4. Podsumowanie

W tej krótkiej analizie uwagę zwraca w szczególności wpływ WTO na reformy WPR. Unia Europejska przewiduje reformy wymuszone liberalizacją wymiany handlowej w rolnictwie, nie wahając się zmienić systemu wsparcia dla rolników. Ponadto można zauważyć rosnące znaczenie WTO wynikające z jej mechanizmu rozwiązywania sporów. Oznacza to, że WTO nie ogranicza swojej działalności do wielkich zjazdów w ramach rund negocjacyjnych. Dzięki ORS dysponuje ona instrumentem bardzo skutecznym w znoszeniu środków protekcyjnych, sprzecznych z porozumieniami z Marrakeszu. W efekcie instytucje UE podczas ustalania zasad WPR, muszą uwzględniać nie tylko teksty stanowione przez WTO, lecz również decyzje ORS, które składają się na spójne orzecznictwo w służbie liberalizacji wymiany międzynarodowej.

THE COMMON AGRICULTURAL POLICY AND THE WORLD TRADE ORGANIZATION: BETWEEN THE DOHA ROUND AND THE DISPUTE SETTLEMENT BODY

S u m m a r y

The influence of the World Trade Organization on the reforms of the CAP is important. It obliged the EU to plan the end of export subsidies, and to adopt a scheme of direct payments instead of price support. Nevertheless, the impact of WTO is not limited to its

multilateral trade negotiations rounds. The decisions of the Dispute Settlement Body, whose authority is increasingly significant, restrain the European legislator, especially in the field of international trade agreements and cooperation for development policy.

**LA POLITICA AGRICOLA COMUNE E L'ORGANIZZAZIONE MONDIALE
DEL COMMERCIO: TRA IL *DOHA ROUND* E L'ORGANO DI
RISOLUZIONE DELLE CONTROVERSIE**

Riassunto

L'Organizzazione Mondiale del Commercio (ing. WTO) ha una forte influenza sulla riforma della Politica Agricola Comune dell'Unione europea. Essa ha portato, tra l'altro, all'introduzione del piano di eliminazione delle sovvenzioni all'esportazione e all'adozione del sistema di sovvenzioni dirette a scapito degli strumenti di sostegno dei prezzi dei prodotti agricoli. L'influenza della WTO non si limita solo alla sua attività durante i *round* di negoziati concernenti il commercio internazionale. Le decisioni dell'organo di risoluzione delle controversie presso la WTO vincolano il legislatore europeo, specie nel campo degli accordi internazionali e delle politiche di collaborazione per lo sviluppo.